

Tehnični opisi razstavnih prostorov in vsebina razstave *Ljubljana. Zgodovina. Mesto*

Razstava *Ljubljana. Zgodovina. Mesto* je na ogled v 2. nadstropju Mestnega muzeja Ljubljana, in sicer v uvodni in šestih nadaljnjih sobah. Vhod na razstavo je na začetku povezovalnega hodnika, ki je nasproti stopnic in dvigala. Razstava se pričinja v največji, uvodni sobi, v kateri je postavitve instalacije portretov in kipov oseb, ki so povezane z mestom Ljubljana. Uvodni sobi, ki je na sredini, sledi šest sob, ki v obliki črke L vodijo okrog nje. Vsaka soba ima vhod iz prejšnje in izhod v naslednjo sobo. Vhod v prvo je z desne strani uvodne sobe. V prvi, tretji in šesti sobi je izhod na levi steni, v drugi, četrti in peti pa na steni nasproti vhoda. Izhod iz zadnje sobe vodi na povezovalni hodnik. Po povezovalnem hodniku vodi pot nazaj pred vhod v uvodno sobo.

Vsaka od šestih sob je drugače obarvana in zajema eno zgodovinsko obdobje. Razstava prikazuje poselitev prostora na območju mesta Ljubljana od prazgodovine do danes.

Uvodna soba – KRIŽIŠČE POTI

Prostor je pravokotne oblike in meri 8 x 12 metrov in pol. Vhod je na sredini krajše stene, izhod pa na začetku desne daljše stene.

Prostor je temen. Edini vir svetlobe je centralno poravnan, osvetljen okvir. Ta je nameščen na polovici dolžine prostora ter zaobjema polovico širine in višine prostora. Ko stopiš v prostor, se tako ustvari občutek, kot da skozi okvir gledaš umetniško delo, sestavljeno iz številnih portretov, oziroma skupinsko fotografijo. Portreti so razporejeni na ali nad tremi podiji, ki vzporedno drug za drugim stojijo za osvetljenim okvirjem. Prvi je na polovici dolžine prostora, sledi mu drugi, tretji pa je ob krajši steni nasproti vhoda. Med podiji so prehodi.

Portretiranci so osebe, ki so povezane z mestom Ljubljana. Upodobljeni so v doprskih ali celopostavnih kipih in na slikah. Večina portretov je usmerjenih z obrazom proti vhodu.

Prva soba – PRAZGODOVINA

Prva soba je zelene barve. Prikazuje obdobje prazgodovine od 120.000 let pred našim štetjem do konca 1. stoletja pred našim štetjem. Poleg lesenega kolesa z osjo in najstarejšega eksponata na razstavi, lesene konice, je pomemben eksponat iz tega obdobja še pasna spona iz bronaste pločevine, na kateri je upodobljen lovec s frigijsko čepico, ki v spremstvu psa z lokom preži na jelena.

Prostor je kvadratne oblike, s stranico dolžine približno 7 metrov. Levo od vhoda je predelna stena, ki sega v prostor do dveh tretjin njegove dolžine. Postavljena je diagonalno proti desni steni.

Na sredi prostora je diagonalno postavljena pravokotna vitrina, v kateri sta na ogled ohranjeni del lesenega kolesa in os.

Na stenah je obešenih ali vgrajenih pet vitrin. V prvi je razstavljena lesena konica, neandertalsko orodje ali orožje iz obdobja okoli 38.000 let pred našim štetjem. V drugi so lončene posode, nakit in pripomočki za tkanje, metalurški pripomočki, kalupi in izdelki iz bakra, orodje in orožje iz roževine in kosti ter orodje in orožje iz kremenca in drugih vrst kamna. V tretji vitrini je shranjena otroška posodica, poleg nje je njen taktil. V četrti so razstavljeni predmeti iz žganega groba iz planega grobišča, skeletni grob visokega predstavnika vojaškega stanu v gomili, skeletni grob v gomili in bronasta spona. Pred slednjo je njen taktil. V peti vitrini so na ogled deli vojaške opreme iz groba vojaka, deli amfore za vino, odlomki posod s črnim premazom, zvit meč in sulična ost iz groba, zvit meč v nožnici ter bronasta kipca predrimskega božanstva Herkula ali Belena.

Na stenah te sobe so poleg vitrin, časovnice, upodobitev, fotografij in besedil tudi trije interaktivni, z naslovi »Risanje vzorca na koliščarsko posodo«, »Sestavljanje koliščarskega kolesa« in »Drži, ne drži«, pa tudi dva zaslona. Prvi prikazuje film o kolesu, drugi pa recept po koliščarsko.

Druga soba – ANTIKA

Druga soba je oranžne barve. Prikazuje obdobje antike od 1. stoletja našega štetja do konca 5. oziroma začetka 6. stoletja našega štetja. Poleg mozaika so pomembni eksponati iz tega obdobja še grob zdravnice, kip Venere, frnikole in igralni žetoni, pa rimski novci, steklene posode in geme oziroma amuleti za srečo.

Prostor je pravokotne oblike, dolg je približno 7 metrov in širok 6 metrov in pol. Vhod je na sredini krajše stene, izhod je točno nasproti vhoda. Tla v prostoru so za nekaj centimetrov višja od tistih v prvem in tretjem prostoru. Na prehodu v prostor in na izhodu iz njega se nivo prostora izravna s klančinama. Vzorec na tleh je enak vzorcu mozaika, ki je razstavljen v eni od štirih samostoječih vitrin oziroma otokov.

Vse štiri samostoječe vitrine oziroma otoki so pravokotne oblike in enake velikosti. Postavljene so po dolžini prostora, na vsaki strani sta po dve. Vse so približno enako oddaljene med seboj in od sten. Na prvi stoji maketa Emone, v drugi so razstavljeni žetoni za namizne igre, kocke za kockanje, miniaturne posode za otroško igro, posoda za mazila in strgalo za čiščenje telesa, poleg katerega je njegov taktil; tu so tudi steklene frnikole za otroško igro, žeton za vstop v gledališče, maska in oljenke z gledališkimi motivi ter oljenke z erotičnimi prizori. V tretji vitrini so shranjeni kmetijsko orodje, dve ploščici za tkanje in preslica za sukanje volne, žrmlje za mletje žita ter predmeti za pisanje in pečatenje dokumentov. V zadnji vitrini je razstavljen del poznorimskega mozaika.

Po stenah je vgrajenih ali obešenih devet vitrin: v prvi vitrini so razstavljeni novci, v drugi steklene posode, v tretji žara in grobni pridatki zdravnice, v četrti bronast novec, sponka in pas z bronastimi

okovi, v peti lobanje Vzhodnih Gotov iz Dravelj, v šesti grobni pridatki pokojnice iz Dravelj, zraven katerih so slušalke z zgodbo o pogrebnem obredu; v sedmi vitrini so na ogled sponke in pasni okovi, v osmi oljenka s podobo Marsa in kipec Venere, v deveti vitrini pa geme, zaročni oziroma poročni prstan in amuleti.

Na stenah je poleg vitrin, zemljevida, časovnice, besedil in upodobitev še pet eksponatov mestnega okrasja, med katerimi sta tudi dva zaključka stebrov. Štirje zasloni prikazujejo recept po emonsko, odkritje groba zdravnice in delo restavradorja, predstavitev značilnosti najdenih lobanj in izdelavo rimskih priček. V prostoru je tudi pet interaktivov, z naslovi »Dišeča mazila z vonjem sivke, mete in rožmarina«, »Igra s frnikolami«, »Nadeni si legionarjevo opremo«, računalniška igrice »Sestavi mozaik« in »Drži, ne drži«.

Tretja soba – SREDNJI VEK

Tretja soba je modre barve. Prikazuje obdobje srednjega veka od 10. do 15. stoletja. Pomembni eksponati iz tega obdobja so novci, skovani v kovnici na Ljubljanskem gradu, ostanki oblačil in opreme viteza ter usnjen podplat obuvala.

Prostor je pravokotne oblike, dolg približno 8 metrov in širok 6 metrov in pol. Vhod je na sredini krajše stene, izhod pa na sredini leve daljše stene. Na levem delu prostora je predelna stena. Poteka diagonalno od leve strani izhoda proti steni nasproti vhoda in sega v prostor do polovice njegove širine.

Približno na tretjini dolžine krajše stene nasproti vhoda je pravokotno nanjo postavljena vitrina pravokotne oblike, v kateri so na ogled ostanki oblačil pokopanega viteza, novec in ostroge. Ob vitrini je tudi taktil ostroge.

Po stenah je vgrajenih ali obešenih devet vitrin. V prvi so razstavljeni železen meč, grozdasti uhan, obsenčni obroček iz brona, dva keramična lonca in lesena skleda. V drugi so trije novci. V tretji sta na ogled žezlo mestnega sodnika in pečatnik mesta Ljubljana. V četrti vitrini so shranjeni turško streme in dve pušični osi. V peti so podoba križanega, obesek, križ in svetinjice. V šesti so razstavljeni kelih, vrč, hranilnik, lonec, sončna ura in dvoredni glavnik. V sedmi vitrini sta otroška igrača zibka in ob njej taktil. V osmi so skleda, skodela in krožnik, vsi iz keramike, poleg njih pa še vrč in dve skodeli iz stekla ter trije novci iz srebra. V deveti vitrini je razstavljen podplat obuvala, ob njem pa sta dva interaktiva – prvi obiskovalcu omogoča primerjavo njegovega stopala s stopalom srednjeveškega človeka, drugi interaktiv pa predstavi velikosti ženske in moškega v takratnem času.

Na treh zaslonih so prikazani recept po srednjeveško, oblikovanje srednjeveške pričeske ter odkritje groba viteza in grobišča, v katerem je bil grob. Na četrtem zaslonu je interaktivna igra o srednjeveških zgodbah in legendah.

Na stenah so poleg vitrin, časovnice, zemljevidov, fotografij, besedil in upodobitev na ogled še reliefni pečat mesta Ljubljana, upodobitev roke pravice, konzola z upodobitvijo Turka in štirje stavbni fragmenti.

Četrta soba – NOVI VEK

Četrta soba je vijoličaste barve. Prikazuje obdobje novega veka od 16. do 19. stoletja. Izpostavljeni eksponati iz tega obdobja so maketa srednjeveške Ljubljane, ki je bila izdelana po veduti Ljubljane Janeza Vajkarda Valvasorja in Andreasa Trosta, steklen kozarec s pozlato z Ljubljanskega gradu, zapestnica, beraška značka, Zoisov invalidski voziček, ljubljanski grb, portret Primičeve Julije in maketa Prešernovega spomenika.

Prostor je pravokotne oblike, dolžine 11 in širine 8 metrov. Vhod in izhod sta na krajših stenah, drug nasproti drugega. V prostoru je pet diagonalno postavljenih predelnih sten. Vseh pet sten sega v prostor do prehoda, ki je med vhodom in izhodom. Tri so v levi polovici prostora, dve v desni polovici. Diagonalne stene v prostoru določajo ogled razstave v cikcak smeri, potek ogleda pa je označen tudi s puščicami na tleh.

V prostoru je postavljenih deset vitrin oziroma podstavkov, na katerih so eksponati in interaktivni. V prvi vitrini je razstavljen faksimile *Biblije* Jurija Dalmatina. V drugi je na ogled cehovska skrinjica, v tretji pa maketa srednjeveške Ljubljane. Pod vitrino so v izvlečnih predalih shranjeni bakrorezi in lavirane risbe. Med njimi izstopata Panorama Ljubljane Janeza Vajkarda Valvasorja in Zemljevid Kranjske Bolognina Zaliteria. V četrti vitrini so shranjene posoda z medaljoni in dve solnici. Na petem podstavku je pisalna omara. V šesti vitrini je Zoisov stol oziroma invalidski voziček. Na sedmem podstavku stoji doprsni kip Karla VI. Francesca Robbe. V osmi vitrini, ki stoji na podstavku z izvlečnimi predali, so osebni predmeti ljubljanskih meščanov: skodelica s krožnikom in monogramom CB, prtič z monogramom in krono, robec z monogramom UK, krtačka za brke, uhani in plesni red. V predalih pod vitrino so shranjeni bakrorez z motivom Mirovega godu ter dva akvarela z motivoma Ljubljane. Na devetem podstavku je orkestron oziroma glasbena omara. V deseti vitrini so razstavljeni maketa osnutka spomenika Francetu Prešernu, leporel – del albuma fotografij, izdan ob odkritju spomenika »prvem« slovenskemu pesniku Valentinu Vodniku v Ljubljani, sokolska čepica »čapka«, vabilo na gledališko predstavo *Bésedo*, spominski medalji s tabora v Vižmarjih pri Ljubljani, spominski lovorov venec in portret Janeza Bleiweisa.

Po stenah je vgrajenih ali obešenih enajst vitrin. V prvi so razstavljeni steklenica za blagoslovljeno vodo, obesek oziroma medaljon in rožni venec. V drugi so na ogled hranilnik, steklenica, kozarec, ročka za kavo, devet novcev in tri plombe. V tretji so beraška značka, grb Ferdinanda kneza Auersperga, letni koledar samostana svete Klare in zlata zapestnica Ane Elizabete Freyin von Auersperg. Pod vitrino so slušalke, prek katerih je mogoče prisluhniti zgodbi o uporabi beraške značke. V četrti vitrini je pečatnik Ljubljane. V peti so shranjeni dva pečatnika ljubljanske škofije in žig

kanonikov ljubljanske stolnice. V šesti so puška »napoleonka«, pečatnik ljubljanske merije oziroma občine, francoski zlatniki in kovanci, topovska krogla in telegram. V sedmi je izvod *Kranjske gramatike*. V osmi je razstavljen izvezen prtiček, poleg katerega je interaktiv o učenju vezenja. V deveti vitrini so na ogled *Poezije* dr. Franceta Prešerna in njegov *Krst pri Savici*. V deseti vitrini je shranjen portret Primičeve Julije in v enajsti kapa višjega uradnika južne železnice.

Na stenah so poleg vitrin, časovnice, zemljevidov, besedil, fotografij in upodobitev še razpelo, grafike s prikazi različnih poklicev, grb Auerspergov, doprnski kip viteza, grb mesta Ljubljana iz 18. stoletja, pod katerim so njegov taktil in slušalke z zgodbo o njegovem nastanku, freska s prizorom lova in pejsažem, strelska tarča z upodobitvijo odhoda Francozov, strelska tarča z upodobitvijo Kranjca in Kranjice ter dve olji na platnu z motivoma Ljubljane; tu so še kolorirana litografija Ljubljane z kolizejem, akvarel s podobo Ljubljane po potresu, ljubljanski grb s konca 19. stoletja, strelska tarča z upodobitvijo piramide ob Gruberjevem prekopu, akvarel z motivom mostu čez Ljubljanico in slika s temperami, ki prikazuje Tivoli s tivolskim gradom.

Na stenah je tudi 14 portretov; na njih so upodobljeni: cesarica Marija Terezija, cesarji Franc I., Franc Jožef I. in Maksimilijan II., vitez Franz Prokop Ratschin, član rodbine Wiederkehr, župani Mihael Ambrož, Janez Nepomuk Hradecky in Ivan Hribar, poleg njih pa še Žiga Zois, Jurij Vega, Valentin Vodnik, France Prešeren in Matija Čop.

Na stenah so še trije zasloni, ki prikazujejo film o najdbi zlate zapestnice v palači, recept po fakinsko in izdelavo priček. V prostoru je še interaktiv z naslovom »Mini gledališče s povodnim možem in Urško«.

Peta soba – NOVEJŠA IN SODOBNA ZGODOVINA

Peta soba je rdeče barve. Prikazuje obdobje novejše zgodovine 20. stoletja. Izpostavljeni eksponati iz tega obdobja so stol z ljubljanskega gradu, bodeča žica in miza s skritim radijskim sprejemnikom.

Prostor je kvadratne oblike, s stranico dolžine približno 7 metrov in pol. Vhod in izhod sta na sredini sten in sta drug nasproti drugega. Levo polovico prostora na dveh tretjinah dolžine deli predelna stena. Ta pod pravim kotom izhaja iz leve krajše stene, nato pa se na polovici dolžine zalomi in se nadaljuje v diagonalni smeri proti vhodu.

V prostoru je šest vitrin, podstavkov in omar. Na prvem podstavku stoji doprnski kip Riharda Jakopiča. V drugi vitrini so ženska plesna obleka ter moška plesna obleka in ženska toaleta, ki sta ju ljubljanska meščana nosila na dunajskem opernem plesu, poleg njih pa še fotografija v spomin na dunajski operni ples, dve vizitki in portret Dragotina Hribarja, pismo o meščanstvu in pločevinasta embalaža ljubljanskih podjetij. Na tretjem podstavku je kolut bodeče žice, s katero je italijanska vojska leta 1942 obdala Ljubljano. V četrti vitrini je stol, ki so ga izdelali italijanski vojni ujetniki na ljubljanskem gradu.

Na petem podstavku stoji doprnsni kip cesarja Franca Jožefa I. Na šestem podstavku je mizica s skritim radijskim sprejemnikom, prek katerega so poslušali oddaje radia Kričač.

Po stenah je vgrajenih ali obešenih enajst vitrin. V prvi je razstavljen kipec metalca diska, v drugi sta nemška vojaška kapa in kapa poročnika italijanske vojske, v tretji so na ogled vojni dnevniki, shranjeni v škatlici, v četrti sta možnar z napisom Pro patria in predelana letalska bomba. V peti vitrini so kanglica za mleko, v kateri so aktivisti Osvobodilne fronte prenašali ilegalno pošto, partizanska kapa in kapa interniranca iz koncentracijskega taborišča Dachau. V šesti je shranjena čelada vojaka Slovenskega domobranstva. V sedmi vitrini je čevelj, v osmi družabna igra, v deveti sta jugoslovanska zastava in butarica, v deseti pa so ročno izdelane značke ter fotoaparati, torbica in dnevnik politkomisarja Ljubljanske brigade. V enajsti vitrini so shranjene kocke za sestavljanje s podobami mest, ob njih pa je interaktiv z naslovom »Sestavi podobe mest iz kock«.

Na stenah so poleg vitrin, časovnice, zemljevidov, besedil in upodobitev še plakati, ulični izveski, tarče, načrti, fotografije, intarzija s podobo Nebotičnika, reliefi, razglednice, izrezki iz časopisov in revij, nekaj izvodov različnih revij, nakaznice ter knjiga o povojnih procesih, tri oljne slike: Tone Kralj – Gradnja Litostroja, Ivan Vavpotič – 20. 9. 1908 in France Kralj - Ljubljana.

Na stenah sta dva zaslona, ki prikazujeta oblikovanje pričeske iz tega obdobja in kuharski recept, poleg njiju pa sta na voljo še dva avdioposnetka, z naslovoma »Radio Kričač« in »Vojni dnevniki«.

Interaktiv z naslovom »Skrivna omara« je namenjen iskanju skrivnih prostorov.

Šesta soba – NOVEJŠA IN SODOBNA ZGODOVINA

Šesta soba, prav tako rdeča soba, prikazuje obdobje od druge polovice 20. stoletja do osamosvojitve. Izpostavljeni eksponati iz tega obdobja so avtomobil fičo, kolo Pony ter pionirska čepica in rutica.

Prostor je pravokotne oblike, dolžine 8 in širine 6 metrov. Vhod je na sredini daljše stene, izhod pa na koncu leve krajše stene.

V prostoru sta dve samostoječi vitrini. Ob sredini desne krajše stene je kvadratna vitrina, v kateri je magnetofon. Ob levi krajši steni je postavljena pravokotna vitrina. V njej so razstavljeni TV-sprejemnik, radijski sprejemnik, pisalni stroj, glasbeni avtomat, ženske kopalke, pločevinasta embalaža, steklenica za mleko in steklenica za kokto. Na vitrini stoji kolo Pony. Sledi ji diagonalno postavljen podij pravokotne oblike, na katerem je razstavljen avtomobil fičo.

Na stenah sta dve vgrajeni vitrini, v prvi so razstavljeni izdelek drugošolcev na temo pionirja, pionirska čepica in rutica, pokal s prvega Pohoda ob žici okupirane Ljubljane in družabna igra *človek, ne jezi se*. V drugi so uniforma pripadnika Teritorialne obrambe Republike Slovenije, transparent z demonstracij pred vojaškim sodiščem na Roški cesti v času procesa proti četverici, plakat političnih strank mesta

Ljubljana iz časa pred plebiscitom 23. decembra 1990 in izvod majniške deklaracije. V dveh obešenih zastekljenih okvirjih so spominska medalja z napisom »Ljubljana, glavno mesto Republike Slovenije« in priponke novih družbenih gibanj.

Na stenah so še besedila, transparenti, risba, dva izveska, naslovnica revije in olje na platnu z naslovom »Zakulisje popoldneva« avtorja Aleksija Kobala.

Na stenah sta tudi dva interaktiva, z naslovoma »Nadeni si pionirčkovo čepico in si okrog vratu zaveži rutico« ter »Drži, ne drži«.

Prilagojeno stranišče

Stranišča so v smeri desno od dvigala oziroma stopnic na koncu hodnika. Vhod s hodnika vodi najprej v predprostor stranišč. Na desni strani so ženska in moška stranišča, vhod v prilagojeno stranišče pa je nasproti vhoda v predprostor.

Prilagojeno stranišče je približno kvadratne oblike s stranico dolžine 2 metra. Vhod je v levem kotu. Na začetku desne stene je umivalnik. Na steni nad njim je ogledalo. Desno od ogledala je držalo za papirnate brisače. Pod njim je na tleh koš za smeti.

WC-školjka je ob steni nasproti vhoda v desnem kotu.. Desno od školjke je na tla privijačen oprijemalni ročaj. Na steni za oprijemalnim ročajem je držalo za toaletni papir. Na tleh v kotu stoji WC-ščetka. Tipka podometnega izplakovalnika je na steni za WC-školjko.